

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

<i>Радковська Ірина Сергіївна</i> КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ БЕЗПЕКИ РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ ЗА КК РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА	404
<i>Рутковська Анастасія Русланівна</i> КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН У СФЕРІ КОНТРОЛЮ ЗА ЗБРОЄЮ	407
<i>Тарантинів Юрій Миколайович</i> ДО ПИТАННЯ ПРО КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	409

СЕКЦІЯ 10. ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

<i>Торбас Олександр Олександрович</i> НАЛЕЖНЕ ДЖЕРЕЛО ОДЕРЖАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ ПРИ ОЦІНЦІ ЇХ ДОПУСТИМОСТІ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	412
<i>Аленін Юрій Павлович, Волошина Владлена Костянтинівна</i> ПРО ДЕЯКІ ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КПК З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ	414
<i>Макаренко Олександр Юрійович, Макаренко Наталія Анатоліївна</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСІВ КЛІЄНТА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	416
<i>Ракіпова Інна Василівна, Мельник Андрій Валерійович</i> ПРАВО ПОТЕРПІЛОГО НА ПРАВНИЧУ ДОПОМОГУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: КОНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ	419
<i>Волошина Владлена Костянтинівна, Сидорчук Владислав Васильович</i> ДО ПИТАННЯ ДОТРИМАННЯ ЗАСАДИ ЗАКОННОСТІ ПРИ УХВАЛЕННІ СУДАМИ ВИРОКІВ	421
<i>Voloshyna Vladlena Kostyantynivna, Shylin Denys Viktorovich</i> THE RIGHT TO DEFENSE IN CRIMINAL PROCEEDINGS OF THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY	423
<i>Гуртієва Людмила Миколаївна, Лукашкіна Тетяна Василівна</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАГАЛЬНІ УМОВИ ПРИЙНЯТТЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ РІШЕНЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ	427
<i>Дерев'янкін Сергій Леонідович</i> СКАСУВАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ ВІДНОСНО ПІДОЗРЮВАНОГО У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИЙНЯТТЯМ РІШЕННЯ ПРО ПЕРЕДАЧУ ЙОГО ДЛЯ ОБМІНУ ЯК ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНОГО	429
<i>Завтур Віктор Андрійович</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ВТРАТИВ ЧИННІСТЬ ЗАКОН, ЯКИМ ВСТАНОВЛЮВАЛАСЯ КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДІЯННЯ» ПРИ ЗДІЙСНЕННІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО ГЛАВОЮ 36 ¹ КПК УКРАЇНИ	432
<i>Мурзановська Аліна Владиславівна</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ОКРЕМІ ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКСЕОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ.	434
<i>Підгородинська Анастасія Вікторівна</i> ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ОСВІДУВАННЯ ТА ВІДІБРАННЯ БІОЛОГІЧНИХ ЗРАЗКІВ ПРИ ВИЛУЧЕННІ ЗМИВІВ	436
<i>Пожар Вадим Георгійович</i> ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ У ПІДГОТОВЧОМУ СУДОВОМУ ПРОВАДЖЕННІ.	439
<i>Стародубов Сергій Вікторович</i> ПОВНОВАЖЕННЯ ДІЗНАВАЧА ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	441
<i>Степаненко Андрій Сергійович</i> СТАНДАРТ ДОКАЗУВАННЯ ТА МЕЖІ ДОКАЗУВАННЯ: ПИТАННЯ СПІВІСНУВАННЯ	443
<i>Лукашук Каріна Русланівна</i> ОСКАРЖЕННЯ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ В КОРУПЦІЙНОМУ ПРАВОПОРУШЕННІ	445
<i>Гаркот Діана Юріївна</i> ПРОЦЕСУАЛЬНІ ВЛАСТИВОСТІ ПОКАЗАНЬ ІЗ ЧУЖИХ СЛІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	447
<i>Гуменюк Аліна Сергіївна</i> УСТАНОВЛЕННЯ МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ РАДІООБЛАДНАННЯ (РАДІОЕЛЕКТРОННОГО ЗАСОБУ): НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА	449
<i>Драгунов Віталій Вікторович</i> КРИМІНАЛЬНІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ ГАРАНТІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНІСТЬ НАРОДНОГО ДЕПУТАТА УКРАЇНИ.	452
<i>Журавльов Олександр Геннадійович</i> ЗАСАДИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ, ЯКІ МОЖУТЬ РЕАЛІЗУВАТИСЯ ПІД ЧАС СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ.	453

го кримінального провадження не допускається, крім випадків, передбачених КПК України. Слідчий не зобов'язаний давати пояснення щодо суті закінчених кримінальних проваджень, а також надавати їх будь-кому для ознайомлення інакше, ніж у випадках і порядку передбачених КПК України.

4. Наступним напрямком слід вважати оптимізацію системи гласних слідчих (розшукових) дій як основного способу збирання і перевірки доказів на досудовому кримінальному провадженні за рахунок відновлення в якості самостійних слідчих дій – виїмки предметів і документів, очної ставки (уточнивши при цьому процедуру та мету проведення); повернення до такої дії як відтворення обстановки і обставин події з розподілом її на дві споріднені – перевірка показань на місці та, власне, слідчий експеримент; корекція мети та процедури ексгумації трупа тощо. В майбутньому варто також передбачити в законодавчому порядку застосування нових методів і тактичних прийомів при проведенні слідчих дій як от: гіпнозу, поліграфу, одорологічної вибірки та інших сучасних засобів.

Реформуванню підлягають й інші положення, що мають відношення до процедури досудового розслідування, наприклад, провадження в умовах воєнного стану, більш чіткого врегулювання процесуального порядку відкриття матеріалів іншій стороні, взаємодії слідчого (детектива) з оперативними підрозділами, експертними установами, спеціалістами, органами місцевого самоврядування та громадськістю й іншими.

Ключові слова: досудове розслідування, порушення кримінального провадження, повноваження слідчого (детектива); система слідчих (розшукових) дій.

Keywords: pre-trial investigation, initiation of criminal proceedings, authority of the investigator (detective); system of investigative (search) actions.

Макаренко Олександр Юрійович

Донецький державний університет внутрішніх справ (м. Кривий Ріг),

доктор юридичних наук, професор

кафедри правоохоронної діяльності та поліцейстики факультету № 1 КННІ

Макаренко Наталія Анатоліївна

Донецький державний університет внутрішніх справ (м. Кривий Ріг),

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри цивільного та господарського права, факультет № 2 КННІ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСІВ КЛІЄНТА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Підготовлені тези доповіді, та сама доповідь, в межах окресленої конференції, мають на меті привернення уваги наукового суспільства до проблем кримінального процесу, що виникають в практичній роботі адвокатів, при захисті інтересів клієнтів в умовах воєнного стану.

Маємо зазначити, що фундаментом роботи, є реальна ситуація з якою працювали та на жаль вимушені працювати на момент написання тез доповіді автори.

На жаль, збройна агресія відносно нашої батьківщини докорінно змінила наше життя, і звісно, створила величезну кількість ризиків для всіх нас. Разом із тим, на думку авторів, саме забезпечення верховенства права, є необхідною вимогою для існування та розвитку України. Ми також вважаємо, що саме умову сьогодення надають можливість в окремих ситуаціях маніпулювати суспільною думкою, використовувати прогалини та недоліки кримінального процесуального законодавства та порушувати права пересічних громадян.

Окрема цікавість запропонованої ситуації підтверджується тим, що справа, в межах якої порушені права нашої клієнтки, є надзвичайно резонансною і такою, що має значний суспіль-

ний інтерес. Відомості про цю справу, в тому числі про окремі аспекти досудового слідства, можна знайти у відкритих джерелах, під загальною назвою «справа двадцятівських» [1].

Разом із тим, ми маємо зазначити, що ні нашої клієнтці, ні її чоловіку, ні в межах вказаного провадження ні в межах будь-яких інших підозр не висувалась. Більше того, в слідчих навіть не було бажання допитати осіб, в помешканні яких був проведений обшук, в результаті якого була вилучена особиста техніка.

Так, 27 лютого 2023 року, приблизно о 05 годині 14 хвилин (ранку), у квартирі за адресою нашої клієнтки та її чоловіка, журналіста на підставі Постанови «про проведення обшуку в порядку ч. 3 ст. 233 КПК України» від 27.02.2023 р. старшого слідчого в ОВС ГСУ НП України, підполковника поліції, розпочалось проведення обшуку житла.

Підставою проведення «обшуку в порядку ч. 3 ст. 233 КПК України» у вищезазначеній Постанові слідчого, зокрема, вказано, що Головним слідчим управлінням Національної поліції України здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні № 12022000000000035 від 11.01.2022 р. за ознаками кримінальних правопорушень передбачених ч. 1, 2 ст. 255, ч. 4 ст. 28, ч. 3 ст. 307, ч. 3 ст. 369 КК України та, що, нібито, чоловік нашої клієнтки, причетний до незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин.

Згідно вказаної Постанови, необхідність у невідкладному обшуку виникла у зв'язку з тим, що нібито існують достатні підстави вважати, що за адресою мешкання нашої клієнтки знаходяться наркотичні засоби, психотропні речовини, а також інші речі, предмети та документи, які можуть бути використані в якості речових доказів, а також як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження. У зв'язку з наявністю невідкладного випадку, пов'язаного з рятуванням майна – вищевказаних речей, предметів, документів та інших відомостей, виникла необхідність у невідкладному проведенні обшуку.

Враховуючи той факт, що об'єм роботи не дозволяє розкрити тему повністю, більш детально вона буде розкрита під час наукової дискусії.

Але в якості основного висновку, маємо зазначити, що на сьогоднішній день недосконалість кримінального процесуального законодавства, дозволяє порушувати права громадян та маніпулювати як нормами закону так і суспільною думкою, що в свою чергу має негативні наслідки для правової України.

Так відповідно до ч. 1 ст. 233 КПК України ніхто не має права проникнути до житла чи іншого володіння особи з будь-якою метою, інакше як лише за добровільною згодою особи, яка ними володіє, або на підставі ухвали слідчого судді, крім випадків, установлених частиною третьою цієї статті.

Згідно з ч. 3 ст. 233 КПК України слідчий, дізнавач, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення. У такому разі прокурор, слідчий, дізнавач за погодженням із прокурором зобов'язаний невідкладно після здійснення таких дій звернутися до слідчого судді із клопотанням про проведення обшуку. Слідчий суддя розглядає таке клопотання згідно з вимогами статті 234 цього Кодексу, перевіряючи, крім іншого, чи дійсно були наявні підстави для проникнення до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді. Якщо прокурор відмовиться погодити клопотання слідчого, дізнавача про обшук або слідчий суддя відмовить у задоволенні клопотання про обшук, встановлені внаслідок такого обшуку докази є недопустимими, а отримана інформація підлягає знищенню в порядку, передбаченому статтею 255 цього Кодексу.

Однак, наявності невідкладного випадку, який був би пов'язаний із врятуванням життя людей та майна – не було. Ані наша клієнтка ані її чоловік не є підозрюваними у кримінальному провадженні № 12022000000000035 від 11.01.2022 року та не є підозрюваними особами у вчиненні кримінального правопорушення, яких необхідно переслідувати або затримати, а тому, зазначені у Постанові про проведення обшуку в порядку ч. 3 ст. 233 КПК України від 27

лютого 2023 року, підстави проведення обшуку вказані слідчим не належали до невідкладних та не відповідали положенням ч. 3 ст. 233 КПК України. Більше того, на день написання тез доповіді, вони свій процесуальний статус не змінили і навіть на допит не викликались.

Під час проведення обшуку було вилучено декілька карток пам'яті, мобільні телефони та ноутбук. Маємо також зазначити, що в межах захисту інтересів нашої клієнтки адвокат Макаренко Олександр Юрійович, діючи від імені клієнтки подав до Печерського районного суду міста Києва скаргу на бездіяльність уповноваженого слідчого Головного слідчого управління Національної поліції України, який здійснює досудове розслідування у кримінальному провадженні № 12022000000000035 від 11.01.2022р. за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1, 2 ст. 255, ч. 4 ст. 28, ч. 3 ст. 307, ч. 3 ст. 369 КК України, яка полягає у не поверненні тимчасово вилученого майна, у якій просив, зокрема, зобов'язати уповноваженого слідчого Головного слідчого управління Національної поліції України, який здійснює досудове розслідування у кримінальному провадженні № 12022000000000035 від 11.01.2022 р., за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1, 2 ст. 255, ч. 4 ст. 28, ч. 3 ст. 307, ч. 3 ст. 369 КК України, повернути володільцю, нашій клієнтці, майно, тимчасово вилучене під час обшуку 27.02.2023 року.

19 травня 2023 року слідчим суддею Печерського районного суду міста Києва Григоренко І. В. було винесено ухвалу по справі № 757/15249/23-к, якою слідчого було зобов'язано повернути вилучене майно.

Проте вже після винесення вказаної ухвали, слідчий, що здійснює досудове розслідування вказаного провадження, звернувся до слідчого судді Печерського районного суду міста Києва, з клопотанням про накладення арешту на вилучене майно. Звісно, слідчий в своєму клопотанні упустив наявність вищезгаданої ухвали, якою його зобов'язали повернути майно нашої клієнтки. В результаті чого, після неодноразових запитів, в яких ставили питання про причини не повернення майна, ми отримали відповідь, що виконати ухвалу слідчого судді Печерського районного суду міста Києва від 19.05.2023 № 757/15249/23-к про повернення вилученого майна неможливо, оскільки ухвалою слідчого судді Печерського районного суду міста Києва від 20.06.2023 у справі № 757/225241/23-к накладено арешт на майно, яке вилучено 27.02.2023 під час проведення обшуку за адресою нашої клієнтки.

Ми вважаємо, що оскаржувана ухвала слідчого судді Печерського районного суду м. Києва Головку Ю. Г. від 20 червня 2023 р. в справі № 757/25241/23-к про накладення арешту на майно, є такою, що не відповідає нормам діючого кримінального процесуального законодавства, прийнятою з порушенням ст.ст. 170-173 КПК України, з невідповідністю висновків суду фактичним обставинам кримінального провадження.

Крім того, слід звернути увагу на те, що ухвала про повернення тимчасово вилученого майна слідчого судді Печерського районного суду міста Кривого Рогу від 19 травня 2023 року в справі № 757/15249/23-к була винесена задовго до винесення ухвали слідчого судді Печерського районного суду міста Києва від 20.06.2023 у справі № 757/225241/23-к про накладення арешту на майно.

На сьогоднішній день апеляційна скарга на ухвалу про накладення арешту на вилучене майно досі не розглянута, але очевидним є маніпулювання нормами права та навмисне порушення конституційних прав нашої клієнтки.

Список використаних джерел

1. Знешкоджено діяльність криворізького наркокартелю, учасники якого «забезпечували» наркотиками регіони України. *Україна кримінальна*. 2023. 27 лют. URL: <https://cripo.com.ua/news/crime/zneshkodzheno-diyalnist-kryvorizkogo-narkokartelyu-uchasnyky-yakogo-zabezpechuvaly-narkotykamy-regiony-ukrayiny/>

Ключові слова: третя особа, обшук, постанова, слідчий суддя, майно.

Keywords: third party, search, order, investigating judge, property